

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4,

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 17.

V Ljubljani, 20. junija 1899.

Letnik V.

Naša zveza.

Vreme nam je zmedlo ob vseslovenski delavski slavnosti nadomeravani socijalni shod. To bo treba se namestiti. Pred vsem moramo postaviti »krščansko-socijalno zvezo« na tisto stališče, ki ji pripada po njenem vzvišenem nomeni. Zato pozivljemo vsa društva našega mišljenja, ki se še niso dozdale oglasila, naj naznanijo čim najpreje svoj pristop k zvezi!

Naše delo ne sme počivati. Kar nas stoji na krščansko-socijalnem temelju, moramo se čim najtesneje združiti in se v vseh ozirih podpirati. Zveza bo dala posamnim društvom novo življenje. Vse to se bo vršilo bolj jednotno, po skupnem načrtu. Nekaj stvari naj tu posebej omenjamo:

1. Zveza bo organizovala shode. Kadarkoli bo kaka važnejša zadeva na socijalnem polju, pa bo zveza skrbela, da bodo po vseh krajih ob istem času zborovali shodi o dotičnem predmetu. To je neobhodno potrebno.

2. Zveza bo skrbela, da se osnujejo potrebne krščansko-socijalne strokovne organizacije, o katerih smo v letošnjem »Glasniku« že mnogo pisali. Strokovna društva so nujno nadaljevanje našega dosedanjega dela.

3. Zveza bo svojim društvom dajala v vseh zadevah nasvete, navodila in poduk. Vsako v zvezi stoječe društvo se sme obrniti nanjo.

4. Kjerkoli bodo hoteli ustanoviti kako društvo v krščansko-socijalnem

smislu, naj se obrnejo na zvezo, ki jim bo drage volje v vseh stvareh postregla.

Že iz teh točk, ki smo jih tukaj navedli, lahko izprevidi vsakdo, kolikega pomena je zveza za nas. Po pravih bo vsako leto zvezin shod. Skrbeli bomo, da se bodo kraji zborovanjem menjavali. Pri teh shodih, kjer se bodo sešli odposlanci zvezinih društev, se bomo razgovarjali in sklepali o vseh zadevah tičočih se naše organizacije.

Zato smo prepričani, da naš poziv ne ostane brez uspeha. Mnogo društev je že združenih z nami. Pristopilo jih bo pa še brez dvojbe veliko število. Opozarjati moramo le na to, da politiška društva ne smejo imeti zveze med seboj in da zato morejo zvezi se pridružiti samo nepolitiska društva.

Vsak naš pristaš bo potem tudi agitator za zvezo! »Glasnik« bo imel potem tudi mnogo trdnjše stališče, ker bo zvezino glasilo središče vseh krščansko-socijalnih društev.

Zasnovano je vse. Treba še delavcev. Vzgajajmo jih! Naše ljudstvo je vsprejemljivo za krščansko-socijalne ideje; dajmo mu torej priložnost, da se jih nasrka in da jih vresniči v življenju. Če sedaj odnehamo, morda ne bo mogoče več pričenjati. Vse vrè pri nas. Liberalna gospôda se trudi za žive in mrtve, da bi svoje zmote spravila med ljudstvo. Mnogo je že skvarila. Velik del tako imenovanih izobražencev in velik del srednjega stanu ima na svoji uzdi. Če bomo počivali, bo vedno slabše.

Torej naprej!

LISTEK.

Spominčica na grob društvenemu pevodnji blag. g. L. Belarju.

J. Srakar.

Brez dvojbe bodo spretnješa peresa pisala o vrlinah prerano umrlega g. L. Belarja, kakor je moje, a vendar mu želim tudi jaz tu nekaj vrstic posvetiti, kajti nehvaležno bi bilo, ko bi glasilo krščansko-socijalnih delavcev ne dalo prostora možu, ki je bil najmarljivejši delavec v svojem poklicu, namreč kot vesten učitelj in neutrudljiv muzik. Ni pa to glavni vzrok, da mu posvečujem te vrstice, ne, ampak vzrok je ta, ker je bil pokojnik najboljši prijatelj delavstva.

Ko se je pred nekaj leti zasnovalo katoliško društvo za delavke, obrnil se je odbor do njega s prošnjo, naj bi poučeval društvenice v petji. Dobro je vedel, da ga čaka pri tem mnogo truda, vedel je, da mu bo ledino

orati, vendar ni odbil prošnje; v kljub visoki starosti je prevzel to težko breme ter se s prav mladeniško navdušenostjo lotil trudopolnega dela in to brezplačno! Pa ne še samo to! Kakor mi vsi, tako je moral tudi on marsikaterikrat slišati, da bode njegovo delo zastoj, da naj se nikar ne loti, ker bo vse skupaj izginilo itd. A blagi mož se ni dal odvrgniti. Trudil se je, dostikrat sam sekirice pisal, učil in učil, da je dosegel, česar je želel... Z njegovo smrtjo je zadana našemu društvu pač globoka rana, kajti v prvi vrsti se imamo njemu zahvaliti, da je društvo to, kar je. Teško bi pa bilo komu drugemu doseči to, kar je dosegel on; zakaj on je znal ohraniti red in že s svojim obnašanjem si je znal vsakogar pridobiti. On ni prihajal k nam kot strog učitelj, ne, marveč kot ljubeznjiv oče, ki ima za vsakogar prijazno besedo. Preziral ni nikdar nobene in tudi jezne in zbadljive besede nismo nikoli čule iz njegovih ust. Če je bilo pakdaj svariti ali podučiti, storil je vselej tako, da smo ga le

Oj ti liberalci!

Liberalci so res povsod enaki! Ena strast družijo vse v sovražstvo do krščanstva. Krščanstvo pa sovražijo zato, ker uči krščanstvo enakost, bratstvo in svobodo! Čudna ironija! Liberalci imajo vedno na jeziku te besede, a vendar sovražijo krščanstvo, ki hoče le praktično doseči to, o čemer oni vedno govoré. To je odtod, ker liberalizem uganja le hinavščino! Njemu ni do enakosti, ne do bratstva, ne do svobode, — liberalizem je egoizem — a ker ve, kako mili so človeštvu ti ideali, kako se je človeštvo prav radi teh idealov s tako ljubeznijo oklenilo krščanstva, zato laže tudi liberalizem in se hlini, češ, da se le on prinese človeštvu pravo enakost, bratstvo in svobodo!

Oj liberalna enakost, liberalno bratstvo in liberalna svoboda! Kdo ne pozna teh bratov naših, teh svobodnjakov, teh nam enakih ljudi? Dokler pri volitvah zanje glasujemo, smo njim enaki; dokler jim vpijemo »Živijo« ter jih nosimo na ramah, smo njih bratje; dokler molčé trpimo, da nam sesajo mozeg iz kosti, dotlej smo svobodni. A daj svoj glas našemu možu; povej tudi »nemškutarjem« v obraz resnico; pomagaj si sam, če ti drugi ne pomagajo, uh! pa boš videl, kaj ti porekó! »Nezavedna masa, klerikalni hlapi, politični otroci, neumni svederci itd. itd.« Liberalni slovar je pač v psokah nedosežen!

Veste, in ti liberalci so povsod enaki! Zanimivo jih je gledati, ko vihajo rokave za boj zoper gospodarsko organizacijo! Gospodarska organizacija ni drugega kakor samo pomoč zoper oderuštvo, izsesavanje in izko-

še bolj spoštovale. S kratka: nikdar ni nobene razžalil, pač pa osramotil, osramotil s svojo ponižnostjo. V svoji ponižnosti se ni sramoval svojih pevk tudi na javnem trgu, dasi je bil on občečisljan in učen mož mej tem, ko smo me same tovarniške delavke; vsako je prijazno pozdravil ter večkrat dostavil: »zvečer se vidimo, kaj ne?« itd. Kadar je pa prišlo do kakega razdora, je vselej on to najbolj čutil; mesto družih se je ponižal in prigovarjal tako ljubeznjivo, da se je kar samo vse poravnalo.

Pa kaj se trudim njegove vrline opisati, ker le tisti more o njem prav soditi, kdor je z njim občeval. Kdor bi hotel vedeti, kaj nam je on bil, ta bi moral pričujoč biti, ko nas je učil. Mislim, da nobeni izmed nas ne pride iz spomina, kako nam je od časa do časa v kratkih nagovorih — zlasti po veselicah — na srce polagal, da ima društvo dvojni namen, namreč: za čas in večnost. Če smo bile kdaj pohvaljene, nas je brž opomnil, da se ne smemo prevzeti, da nam mora biti to le v

riščanje. Nič drugega, kakor uporaba tistih pravic, ki jih imenujejo enakost, bratstvo in svoboda! Če smo vsi enaki, vsi bratje, vsi svobodni, zakaj ne bi smeli mi, kar smejo oni? Če se smejo trgovci združevati, zakaj pa mi ne? Če si smejo trgovci pomagati, kakor vejo in znajo, zakaj pa mi ne? Če smejo drugi braniti svoje krvave pravice, zakaj pa mi ne? Zakaj bi le mi morali biti tlačani, le mi sužnji, le mi raja? Zakaj bi samo za nas ne bilo svobode in enakosti, ravnopravnosti in bratstva?

A sedaj jih glejte! Kakšen krik in vik so zagnali, ko smo začeli snovati zadruga in posojilnice! Kako kličejo na pomoč glavarje in žandarje, biriče in hudiče! In kaj imajo zoper našo organizacijo? Oj ti hinavci, to jih je izdalo!

Pri nas pravijo, da se v zadrugah učimo za pravilnosti in nemoralnosti! Na Laškem pa pravijo ravno nasprotno, da se gojita po zadrugah preveč varčnost in pa pobožnost!

Na Laškem se združujejo delavski stanovi od 1883. leta sem. Rafajznovih posojilnic so osnovali do l. 1897-904, in sicer 125 takih, ki so v liberalnih rokah, in 779 katoliških, krščansko-socijalnih. Te so združene v 16 zvezah. Milijone in milijone, kakor dokazuje statistika, so že iztrgale iz rok odeduhov ter jih vrnilo ljudstvu. Zato pa jih liberalci tako sovražijo in zatirajo, sedaj pod to, drugič pod drugo pretvezo. Zadnji čas so izumili zoper krščansko organizacijo novo orožje. Pravijo najprej, da so te posojilnice nevarne občni blaginji. Zakaj? Zato, ker se bo v ljudskih rokah nabralo preveč denarja! To bi pa bilo v škodo kapitalizmu. Drugič pa pravijo, da so to kakor neke cerkvene bratovščine. Cerkvinih bratovščin pa laški liberalci in framasoni ne morejo trpeti, skovali so celo zakon zoper nje. Tako so ti modri možje prišli do sklepa, da so ljudske posojilnice ne le na kvar občni blaginji, ampak naravnost protizakonite! In res sodišča so že začela tako postopati proti njim! Prvi tak slučaj se je zgodil 16. aprila 1898. Sam najvišji sodni dvor se sedaj bavi s temi argumenti!

Kdor zna, pa zna. In liberalci znajo! Če izpiješ kozarec vina, pravijo, da si nemoralen človek in zapravljevec. Če ga ne izpiješ, vpijejo, da si z varčnostjo nevaren kapitalizmu in pa, da si tercijal, nepostaven pobožnjak. Na Slovenskem nam očitajo zapravljalnost in

nemoralnost, na Laškem skopost in pobožnjastvo! Potem se pa geni! To je svoboda, ki nam jo privoščijo liberalci, to ravnopravnost, to bratstvo!

Tovariši! Liberalizem — ta je naš sovražnik!

Naša prihodnost.

Zakon narave je, da iz malega raste veliko. Ta prirodni zakon velja tudi krščansko-socijalnemu združevanju delavskih stanov. Iz malega zrnca pognalo je vitko drevesce krščansko-socijalne organizacije med Slovenci, katero bode zrastle v krepko drevo, v katerega senci bodo našli okrepila vsi do sedaj poniževani, teptani in zaničevani stanovni delci. Danes vže nam podaja krščansko-socijalna organizacija vspešnega leka, proti vjedam žuljavih rok. Kako brenčé s kropom našega združnega gibanja poparjeni liberalno-kapitalistično navdahnjeni čmrli in ose okoli »Slovenskega Naroda«, ker jim je ta krop zamoril najlepše cvetke — medene cvetke — izkoriščanja žuljavih rok. Kako brenčé in gibljejo svoja strupena žela proti našim delavskim društvom, ker jim je jasno, da od tukaj proti njihovim nenasitnim žepom in železnim dernarnim shrambam najgotovješa nevarnost. Oni dobro vedo, da močatosti ne manjka krščanskim socijalcem. Zato pa le s strahom in namišljenim izgovorom o naši nepomembnosti sanjajo. Oni, ki se jim je do sedaj godilo ob žuljih drugih ljudi gosposko, vidijo, da bodo morali naprej tudi sami delati, ker priti mora čas, ko bode naše ljudstvo skrbelo za se in ne za trote.

Vsak pošten človek mora priznati, da se je nad našim ljudstvom vsestransko veliko grešilo. Te grehe popraviti je naloga kršč. socijalcev.

Pred vsem je potreba našemu ljudstvu temeljitega pouka in naobrazbe. Ljudstvo se mora učiti samostojno misliti, spoznavati lastno svojo moč in dobiti v se ono samozavest, ki bo močna dovolj prekreniti sedaj obstoječi liberalno-gospodarski nered. Naše zadruga so jasne in žive priče, koliko je mogoče v našem ljudstvu doseči v naobrazbi. Škoda le, da je v tem oziru premalo delavcev. Posebno ljudski učitelji bi lahko storili marsikaj, kar bi narodu in njim samim mnogo koristilo. Toda ti gospodje raje lové liberalne muhe in so raje sluge liberalnih slug, kot sluge blaginje svojega naroda.

da ima vsak raje cel goldinar, kakor 99 krajcarjev.« Če smo ga vprašale, kdaj bo prihodnja skušnja, je odgovoril: »Jaz rad pridem, kadar hočete, kar povejte, kdaj imate bolj čas!«

Kadar smo pri sv. maši pele, nam je vselej prej na srce polagal, kako častno opravilo je to. Rekel je: »To je angeljska služba, ker angeli v nebesih ne molijo, ampak pojejo.« Ob neki drugi priliki je rekel: »Kdor enkrat poje, dvakrat moli.« Nekoč sem ga vprašala, če bomo z orgljami pele, pa je odgovoril: »Ne, meni se zdi lepše in bolj prav, da pojete same, kajti vaši glasovi so božje delo, orglje pa le človeško!« Z eno besedo: edini namen mu je bil poveličevati čast božjo. Večkrat je povdarjal, kako je hvaležen božji previdnosti, da ga je k nam za učitelja privedla, da more tako tudi on kaj pripomoči v časno in večno korist nas delavk in prospeh krščanske ideje.

Le pristopite, drage mi društvence, zlasti sopevke, k sveži gomili nepozabnega dobrot-

Ljudem je treba podajati dobrega berila in jim s tem buditi veselje in smisel do vzajemnosti in resnega mišljenja.

Slovenci imamo družbo sv. Mohora, ki nam podaja vsako leto na tisoče in tisoče knjig, priložnosti toraj dovolj do izomike. Za jeden goldinar poda družba vsakemu članu na leto šest knjig razne vsebine. Treba je, da se te družbe oklenemo Slovenci v še vsaj dvakrat večjem številu kot do sedaj. Potreba bode pa tudi družbi skrbeti za znanstvene in poljudno socijalne spise. Nasprotniki kršč.-socijalnega gibanja vporablajo vsa sredstva proti nam. Treba toraj ljudstvu poštenega berila, da se varuje volkov v ovčji obleki.

Skrbeti se mora tudi za razširjenje našega časopisja. Vsak kršč. socijalec je dolžan razširjati po svoji moči »Glasnik« in »Delavskega prijatelja«. Delavci moramo imeti svoje časopise, kedo naj sicer oznanja svetu naše zlo in potrebe, kedo bodri brate k združenju in vzajemnosti, ako ne naši listi? Kedo naj nam daje poročil o gibanju sobratov drugodi? Dolžnost je toraj vsakega sobrata, da ima naročen vsaj jeden kršč.-socijalen časnik.

Vsa naša društva naj bodo zbirališča omike in prosvete našega ljudstva. Koliko zla je vkoreninjenega v nas samo vsled nevednosti. Ko bi ljudje vedeli, kako škodljivo je za nje zganjpitje, gotovo bi skušali otresti se tega zla. Po omiki morajo priti k nam drugačne razmere. Po omiki mora postati delavec to, kar bi moral biti po pomenu dela za družbo že davnej, namreč: vpoštovan, spoštovan in za delo tudi pošteno odškodovan. Po omiki mora delavcem zasijati boljša prihodnost. Doseči to, moramo pa skrbeti vsi, da se varujemo madežev, ki nam jemljejo našo čast in vgléd. Bodimo pošteni krščanski možje, skrbimo, da se krščanska misel tudi po mestih med delavstvom vedno bolj širi.

Skrbimo odločno tudi za to, da se po naši organizaciji, kolikor mogoče vže sedaj zboljša naš gmotni položaj. Bodrimo tovarise k vstrajnosti in močatosti, bodrimo se med seboj k vzajemnosti, katera nas pelje brez dvojbe do zmage. Znamenje naše v ljutem boju za boljše čase pa nam bodi križ. Križ, ono sramotilno znamenje starih časov po katerem je prišlo odrešenje človeškemu rodu, bodi nam častno znamenje upanja v našo boljšo prihodnost.

V temu znamenju je zmaga, v tem znamenju naša prihodnost! V tem znamenju možje dela, naprej!

spodbudo, vse pa, dejal je, naj bo v čast božjo. — Če nas je učil cerkvene pesmi, maše itd., nas je z neko posebno ognjevitostjo opozarjal, kako s svetimi čustvi naj izgovarjamo besede in kakošne misli nas morajo navdajati. Kadar smo latinsko pele, nam je vse prej raztolmačil, rekoč: »da bodete vedele, kaj izgovarjate!«

Veselile so ga posebno težje skladbe; kar prismejal se je, kadar je kako težjo pesem prinesel. Pri takih prilikah je imel železno potrpljenje; ne bil bi se menda celo noč naveličal učiti, ko bi me hotele peti. Če so nas skladbe, kakor n. pr. Nedvedov »Popotnik«, Ferjančičeva »Budilna« itd. utrudile in nam je včasih precej predlo, rekel je n. pr.: »se že svetli, bo kmalu naša!« ali pa: »bomo vsaj smeli reči, da kaj znamo!« itd. Nekoč me je vprašal, zakaj nekatere, ki se vpišejo, samo enkrat k skušnji pridejo, potem jih pa ni več blizo; jaz sem mu odgovorila, da menda zato, ker jih težke pesmi oplašijo, on mi pa smehljaje odgovori: »Jaz pa mislim,

nika ter jo škropite z gorkimi solzami, saj tu počiva tisto blago srce, ki je bilo za vaš blagor tako vneto; tu bodo čakali vstajenja ostanki tistega telesa, katero se je v življenju za vas žrtvovalo — — —

Sladko spavajte pod hladno rušo, naš dragi in ljubljani pevovodja, ter si odpočijte od napornega dela, Vaš duh naj pa vživa plačilo pri Bogu, v katerega je bil vse življenje obrnjen. Ne pozabite pa tudi nas osirotelih pevk, ki solzne plačemo za Vami; ozirajte se z nebeskih višav tako očetovsko ljubeznjivo na nas kot v življenju. Odpustite nam, če ste se čutili kdaj žaljenega med nami; pripravite i za nas poleg sebe prostorček, da bodemo, ko se tudi nam zvezda življenja utrne, zopet skupaj peli, peli neprestano nebeske melodije slavi božji, kateri ste Vi že na zemlji vse svoje moči posvetili!

Zazôri skoraj čas združitve,
Brez vse bolestiti, brez ločitve!

Naša organizacija.

Katoliško delavsko društvo na Jesenicah vabi k slovesnemu blagoslovljenju društvene zastave v nedeljo, dné 25. junija 1899. — V s p o r e d. 1. Pozdrav in sprejem došlih gostov na kolodvoru ob 1/2 10. uri. 2. Zbirališče vseh društev v društvenih prostorih. 3. Z godbo na čelu odkorakajo društva po kumico, gospo M. Ferjanovo in nato v župno cerkev na Jesenice. 4. Cerkevna slovesnost ob 1/2 11. uri: a) blagoslovljenje nove društvene zastave po veleč. gospodu državnem poslancu dr. Jan. Ev. Krek-u; b) zabijanje žebļev; c) nagovor veleč. gosp. dr. Jan. Ev. Krek-a; d) sv. maša. 5. Skupni obed na Ferjanovem vrtu. 6. Ob 3. uri litanije v župni cerkvi na Jesenicah, katerih se udeležé društva z zastavami. 7. Prosta zabava na Ferjanovem vrtu. Pri predstavi svira jeseniška tovarniška godba. Kdor se hoče udeležiti skupnega obeda, naj to naznani vsaj do petka pred slavnostjo. Obed brez pečenke stane 35 kr., s pečenko 60 kr. Društva naj naznani svojo udeležbo svojemu domačemu okrajnemu glavarstvu. Ako pridejo z zastavo, naj to pripomnijo. Slavnostni odbor.

Slov. katoliškemu delavskemu društvu v Ljubljani so darovali cc. gospodje: Josip. Siska 1 gld. 5 kr. Dr. Ivan Janežič 1 gld. 5 kr. Fran Birk, stolni vikar, 1 gld. 5 kr. Profesor Anton Zupančič 1 gld. 50 kr. Dr. Franc Useničnik, stolni vikar, 1 gld. 50 kr. Dr. Ignacij Žitnik 1 gld. 20 kr. Valentin Eržen 2 gld. 20 kr. Fran Lampe 1 gld. 5 kr. Andrej Piečnik 1 gld. 5 kr. Dolenc Oroslav 1 gld. 5 kr. Mihael Bulovec 1 gld. 5 kr. Alojzij Stroj 1 gld. 5 kr. Karol Lipovšek 1 gld. 20 kr. Dr. Fran Papež 1 gld. 5 kr. Ivan Peterca 1 gld. 5 kr. Dr. Josip Debevc 1 gld. 5 kr. Martin Malenšek 1 gld. 5 kr. Fran Ban 1 gld. 20 kr. Fran Breskvar 1 gld. 5 kr. Simon Treo 1 gld. 50 kr. Alfonz Levičnik 1 gld. 5 kr. Josip Rebek 1 gld. 5 kr. Gregor Podrekar 1 gld. 10 kr. Rudolf Tenente 1 gld. 10 kr. Fran Mekinc 1 gld. 10 kr. Josip Čotič 1 gld. 5 kr. Fran Peterca 1 gld. 5 kr. Fran Merala 1 gld. 5 kr. Profesor Kržič 1 gld. 5 kr. Melhior Bremic 1 gld. 5 kr. Fran Povše 1 gld. 5 kr. Rok Merčun 1 gld. 5 kr. Leonhard Klofutar 1 gld. 5 kr.

Katoliško politično društvo za radoljiški okraj priredi 25. t. m. ob 4 pop. na Ferjanovem vrtu na Savi javen ljudski shod, na katerem bodo govorili: državna poslanca dr. Jan. Ev. Krek in Pogačnik in deželni poslanec Jan. Azman. Želeti je obilne udeležbe tudi iz okolice.

Socijalne zadeve.

Stavka mizarjev. Pri tvrdki J. Matijan, c. k. dvorni založnik, nastala je stavka, ki se je končala na korist mizarških pomočnikov. Da so zmagali delavci, sta vzrok dva momenta: Prvič je zahteva za 10-urni delavnik tako opravičena, da se ji nobeden količkaj misleči delodajalec ne more resno upirati. Drugič so bili vsi delavci brez razlike politične barve složni. Le na ta način je mogoče kaj doseči. To stališče smo v našem listu že mnogokrat poudarjali kot edino pravo. Delavcem pri Matijanu moramo iz srca častitati na moškem in sloznem nastopu, vsled katerega se je ustreglo njihovi opravičeni želji. Ker so bili pa možje teden dni brez zaslužka, zato je pa dolžnost vsakega zavednega delavca, da nekaj žrtvuje za nje, in tako pokaže, da mu je nekaj ležeče na skupnem interesu. Pri tej priliki naj omenjamo še budalost »Slov. Naroda«, ki jo je o tej zadevi spustil med svet v torek dné 6. t. m., ko trdi, da so bili delavci pri Matijanu odklonjeni in da se v tem vidi vrednost praktičnega kršč. socijalizma. Da so bili pri Matijanu naši pristaši odločno za

10-urni delavnik, je po sebi umevno, da so bili pripravljeni tudi za stavko, jih veže dolžnost do samih sebe in tovarišev. Da pa podjetniki delavcem, ki se zavedajo, da so ljudje in si izkušajo priboriti tudi človeku 19. stoletja primerno izboljšanje, ne podeljujejo svetinj za zasluge, to bi moral vedeti pa tudi Malovrh pri Narodu. Delavci obeh delavskih strank pa lahko vidijo, kako mozički sedé okoli Naroda in koliko jim je za kako delavsko izboljšanje.

Namška krščanska strokovna društva so imela o binkostih v Mogunciji, kjer je živel začetnik kršč.-socijalnih organizacij, škof Ketterer, svoj prvi shod. Zastopanih je bilo 37 velikih strokovnih društev. Sklenili so, da se nočejo pečati s politično-strankarskimi vprašanji. O namenu strokovnih društev so se izrekli tako-le: »Krščanska strokovna društva morajo gospodarsko, duševno in нравno dvigniti delavski stan: a) izvršé naj se dosedanja določila delavskih zakonov in naj se nadalje izpopolnjujejo; b) delavci naj si združno sami pomagajo; c) pravice in prostost delavca naj se zagotové ob sklepanju delavske pogodbe. — Vse delovanje krščanskih strokovnih društev naj vodi prepričanje, da imajo delavci in delodajavci obojestranski jednake pravice in dolžnosti.« O stvkih so se izrekli, da naj bodo z a d n j e sredstvo in da naj se rabijo le tedaj, ko se obeta kaj vspeha. Potegaili so se tudi za koalicijsko pravico delavcev.

Zveza katoliških delavskih društev v južni Nemčiji obsega 281 društev s 46 535 člani. Od vlaškega leta je prirastlo nad 6000 članov. Pred 10 leti je bilo delavcev v katoliških delavskih društvih komaj 3000. Naša četa raste povsod, samo delati je treba.

O mednarodnem varstvu delavcev se razpravlja čimdalje bolj. To vprašanje se je izprožilo na Švicarskem in obdelovalo na berlinski konferenciji 1890 l. in na kongresih v Curihu in Bruselju l. 1897. Na Bruseljskem kongresu je bil izvoljen odbor, kateri je izdelal pravila mednarodnega urada za varstvo delavcev. Ta pravila so se razposlala v posamezne dežele. V Berlinu se je 3. maja letos vršil shod socijalnih politikov, ki se je pečal z vprašanjem, ali kaže udeležiti se ustanovitve mednarodnega urada za varstvo delavcev. Na to vprašanje se je odgovorilo mirno. Bivši minister Berlepsch je pa priporočal, naj se napravi pri mednarodnem uradu potrebna delavska sekcija. Tekom debate se je zahtevalo, naj se mednarodni urad ne omejuje le na nabiranje, objavljanje in informiranje, ampak naj bo središče močne agitacije v korist delavskega varstva. Za sedež se mu je odločila Švicarska. Dalje so zahtevali, naj bi imele velike države več zastopnikov v mednarodnem odboru nego določajo poslana pravila. Narodne sekcije naj bi propagirale z besedo in pisavo delavsko varstvo in poročale o svojem delovanju vsako leto mednarodnemu odboru, kateri bi poročila objavljali v bulletinu mednarodnega urada. Takoj je bil izvoljen odbor, ki se bode trudil za izvolitev nemske narodne sekcije mednarodnega urada za delavsko varstvo. Opomniti moramo, da socijalna demokracija na ta shod ni poslala nalašč nobenega zastopnika. Tudi pri nas bi bilo dobro to vpeljati; kajti delavsko časninarstvo se ne jenja pritoževati radi žalostnega dejstva, da je pri nas delavsko zakonodavstvo v mlakuži stagnacije.

Socijalna politika češkega deželnega zbora je bila letos tako temeljita, da se v proračun

ni postavila niti jedna položka, ozirajoča se na želje in prošnje delavcev.

Sedem sto milijonov se na leto izda na Avstrijskem za špiritove pijače. Iz teh milijonov raste na jedni strani židovski kapital, razkošne vile na slovanskih krajih kakor gobe po dežju, na drugi strani pa kakor strašna socijalna pošast — demoralizacija in depopulacija, znova prenapolnjene norišnice, ječe in bolnišnice. Razmerje je vsled uživanja alkoholskih pijač tako, da umira radi tega cela petina izmed tisoč ljudi.

Hvalevredni čin je storila hranilnica v Chrudimu. Porabila je 20 000 gld. iz rezervnega zaklada, da s tem sezida nekaj delavskih hišic, v kojih so delavci najpreje najemniki, potem pa z amortiziranjem gotovine postanejo lastniki hišic.

Brezplačno pokopavanje mrličev se l. prosinca 1900. l. vpelje v Thurgavskem kantonu na Švicarskem. Postava dovoljuje sežiganje trupel, toda le na stroške dedičev. Izdatke za pokopavanje bosta trpeli občina in država, vsaka polovico. Brezplačno pokopavanje bode veljalo na leto kakih 60 do 70 000 frankov. Poleg Thurgova še kantona Curih in Bern brezplačno pokopujeta mrličé. Na Nemškem je mesto Stuttgart napravilo v tem oziru prvi korak. Pri nas o taki instituciji ni sledi in je seveda še dolgo ne bode.

Vprašanje o delavskih stanovanjih se je srečno ukoreninilo na Nemškem. Ko so debatovali o novem petmilijonskem posojilu za stavbo delavskih hišic, je povedal minister Miquel, da so državne železnice sezidale že 30.250 hišic za uslužbence železnične. Kajpada temu vprašanju še zdaleka ni popolnoma zadoščeno, ker vlada more napredovati le od stopinje do stopinje. Minister je izrazil željo, naj velike občine v obilnem številu posnemajo dobri vzgled države. Kakor se vidi, ne bo ta poziv glas vpijočega v puščavi. Na Nemškem napredne občine sploh krepko delujejo v komunalni politiki, zlasti v kolikor se tiče stanovanj. Za sedaj nemška vlada preiskuje položaj celega vprašanja o delavskih stanovanjih. Posledice teh preiskav bodo razni predlogi, katere poda nemška vlada v kratkem državnemu zboru. Ti predlogi bodo najbolj smerovali proti nezdravim razmeram v t. zv. delavskih kasarnah.

Stavke na Češkem. 1. junija je začelo štrajkati blizu 300 delavcev v tovarni Jana Hernycha v Ustji nad Orlico. Tkalci, ki so delali pri tem tovarnarju, so imeli neverjetno majhno plačo; najvišja je bila 3 gld. na teden. Neki tkalec je imel 80 kr. tedenske plače, drugi teden 1 gld. 80 kr. in doma je čakalo na te krajcarje troje lačnih mladičev in žena na porodu. Glavni vzrok stavke je bilo, ker se je delavcem plača za komad znižala za 10 kr. in daljava komada podaljšala za 20 m. Doslej se plačevali za 120 m. dolg kosec po 2 gld., sedaj pa od 140 m. dolgega kosá iste kakovosti le po 1 gld. 90 kr. Torej se je utrgalo 43 kr. na jednom komadu. Delavci so hoteli nato, da bi bili kosovi zopet 120 m. dolgi, plača pa za 25 % zvišana. — Na Kralj. Visegradu štrajka pri firmi Boh. Vavrovšek od 29. maja 11 brašnarskih delavcev. Vzrok stavki — prenizka plača. Zahtevajo 10 % priklade k plači, delo čez uro naj se plačuje vsaj po 15 kr. za uro. Podjetnik hoče med štrajkujočimi porušiti jedinstvo, a delavci se ne vdajo. — Stavka kamenotiskarjev pri Firmi J. Bayer v Kolinu n. Labi je trajala le jeden teden, dokler ni podjetnik ustregel delavskim za-

htevam. Vendar ne popolnoma, ker v zadnjem trenutku so porušili solidarnost tamosnji knjigovezi, litografje in ostali delavci, razven deklet pri strojih.

Drobtine.

»Rdeči prapor« o katoliški cerkvi. V znamenju onemoglosti brca »Rdeči prapor« z dné 12. t. m. po katoliški cerkvi, kateri podtika, da je opravičevala staroško suženstvo, poveljevala srednjeveško tlačanstvo. Sistem sv. katoliške cerkve se je s kislím obrazom v to podal, da je grdo ravnanje s proletarijatom novejšje dobe zagovarjal. On uči, da se vse infamije v nebesih poravnava jo i. t. d. Kolikor besedi, toliko vedoma zapisanih nesramnih laži. Kedo je odpravil suženstvo, morda vi, lažnjivi praskač dotične notice? Kedo se je skozi in skozi potegoval za pravice trpinov, ne li katoliška cerkev? Kedo je organizoval v srednjem veku obrtni stan, ki je tako vspešno branil svoje koristi nasproti plemstvu, mar ne katoliška cerkev? Zakaj ne greste socijalno-demokratični pridigarji divjih narodov učiti kulture? Kedo je najdalje zanesel seme kulture? Morda plačani agentje judovsko kapitalistične socijalne demokracije? Kobko socijalnih demokratov je vže žrtvovalo življenje za prosveto, povejte? Kedo je kultiviral sedaj najkulturnejše države, ali ne krščanstvo? Seveda, tega vi nočete videti, ker vaše črne duše nočejo videti in poznati resnice. Toda se slaběji kot pisci takih lažij morajo biti njihovi bralci-pristaši. Brez misli, brez vednosti, brez poznavanja stvari verujejo tje v en dan, kakor osel v prazno posodo, misleč, da je notri oves. Posebni članek je pa posvetil P. Abelnu, kateremu podtika nevednost in laž. Boli pristaša proste ljubezni, da je Abel nasprotnik civilnega zakona. Brezsravno se mu zdi, da je P. Abel (ako je dejal) dejal, da je imeti blagor cerkve pred očmi. Dalje pravi, da je Abel pristaš prisiljenega (obligatnega) glasovanja pri volitvah, kar bi po pisčevi misli ne smelo biti. Krščanski socijanci smo vsi pristaši obligatnega glasovanja, ker nam je za ljudsko mnenje; kedor se tega boji, z ljudstvom nima poštenega namena. Zakaj se bati vsega ljudstva? Povejte nam, hvaležni vam bomo. — Dalje pravi, da »ljubljski škof in knez« jako rad dovoli vživanje mesa ob petkih — ako se mu to dovoljenje plača. Nasprotno pa ne daje sedanja klerikalno-kapitalistična družba — menda odveze iz »sanitetnih oziróv«. Da so to nesramnosti, katere more izroditi le najsrajnejša podlost, ni treba zatrjevati. Pravimo samo: Dokaži nam, da si pisal resnico, drugače stokratni pfuj od vsakega poštenega človeka! S tako duševno hrano krmi socijalna demokracija svoje slepce.

»Slovenski Narod« proti družbi svetega Mohorja. Vsek zaveden Slovenec, komur je mar omika in blagostanje naroda mora s ponosom kazati na kulturni zavod Slovencev — na družbo sv. Mohorja. Le »Slovenski Narod« vsprejema dopise, v katerih se pritožuje dopisnik nad tem, da se med Slovenci v tujini agituje za Mohorjevo družbo. Dr. Krek je na svojem misijonu na Vestfalskem ondotnim slovenskim delavcem priporočal družbo sv. Mohorja, po kateri pridejo za malo novcev do koristnih poučnih in lepih knjig. To seveda ni prav ondotnim slovenskim socijalnim demokratom, po katerih v »Narodu« izraženih mislih bi moral dr. Krek priporočati »Rdeči prapor« in pa »Narod«, ne pa kajig družbe svetega Mohorja. Pravijo, da sta osel in mula v precejšnjem sorodstvu, mogoče opazi med »Rdečim praporom« in »Narodom« tudi kedo kako sorodstvo, kakor je je opazilo uredništvo »Naroda« med liberalci in socijalnimi demokrati, da je vsprejelo omenjeni dopis. Tako nam naši domači brezznačajnejši hočejo ovirati napredek in kulturo. Sami ne storé nič koristnega, kar storé pa dobrega drugi, nima v njih očeh nobene veljave. Slovenci, spoznajte jih!

Umrl je v soboto popoldne g. upok. šolski vodja L. Belar, ki je z največjo požrtovalnostjo poučeval in vodil pevski zbor katol. društva za delavke. Pogreb je bil včeraj, 19. t. m. popoldne. Udeležila se ga je tudi »Zveza« z zastavo. N. p. v m.!

Izlet na Jesenice priredi »slov. kršč. soc. zveza« prihodajo nedeljo. Izletniki se zbirajo na tuk. južnem kolodvoru ob 1/2 7. uri zjutraj. Naznanila naj se pošiljajo č. g. L. Smolnikarju.

Kaj je z volilno preosnovo za mestni zbor v Ljubljani? Dne 1. maja je bila po slov. kat. delavskem društvu na petih javnih shodih vsprejeta pericija za obéno volilno pravico; in vložena na mestni zbor. Do sedaj pa še nismo čisto nič čuli, kaj je ž njo. Ali nasi mestni očetje res mislijo, da bode z njih molkom vse opravljeno? Ako mislijo to, potem se pošteno motijo. Somišljenikom po mestu priporočamo, da agitirajo za to, da bomo vedno stali na straži. Mogoče je tudi, da mestni svet sedaj misli, da se z volilno reformo se lahko čaka, ker so oddali nekaterim mestnim očetom pri letošnji volitvi tudi socijalni demokratje svoje glasove in s tem nekako potrdili sklep kluba mestnih očetov, da se delavcem ne dá volilna pravica.

Shod v Zagorju. V nedeljo, dné 4. t. m., je bil v Zagorju ob Savi prost shod v namen ustanovitve delavskega stavbinskega društva, na katerem je govoril Ziller. Upati je, da bo imel shod dovolni vspeh in se tudi v Zagorju začne zidati delavcem lastni domovi.

Ošpice razsajajo v Ljubljani. Bolnih je veliko otrok, vendar pa bolezen preide srečno. Le malo slučajev je, da bi kak otrok umri radi ošpic.

Maša na Rožniku. V nedeljo dne 25. t. m. dopoldne ob 9. uri bode na Rožniku slovesna sv. maša za delavce v predmestju. Prijatelji delavcev so uljudno vabljeni na udeležbo.

Posredovalnica za delo — odklonjena. Mestni zbor ljubljanski je odklonil ustanoviti brezplačno posredovalnico za delo. Zopet dokaz socijalne zavesti naših mestnih očetov, katere so volili tudi socijalni demokratje.

Knjižica »Jezus Kristus pravi Bog« je ravno kar izšla in se dobiva v »Katoliški bukvarni« in pri gosp. Ivanu Bonaču v Ljubljani. Stane 40 kr. Po pošti 3 kr. več. Čisti dohodek je namenjen v prid notranji opravi za kapelico sv. Alojzija v novem posloplju c. kr. višje gimnazije v Ljubljani.

Predsednik družbe sv. Mohorja, stolni prošt dr. Valentin Müller †. Po dolgi — 16-mesečni — mučni bolezni je preminul v Celovcu dné 6. junja t. l. inf. prošt tamosnjega stolnega kapitela, preč. g. dr. Valentin Müller, predsednik naše dične družbe sv. Mohorja. — Pokojnik se je porodil v Glinjah, v slovenskem Rožu, dné 10. decembra 1816. Po dovršenih gimnazijskih in bogoslovnih naukih v Celovcu bil je v mašnika posvečen dné 29. julija 1840. Služboval je najprej za kaplana v Št. Juriju ob Zeli in se od tam podal v višji duhovski zavod »Frintaneum« na Dunaju, kjer je postal doktor bogoslovja (l. 1847) Za tem je služboval v Logvasi, Celovcu, kjer je poučeval tudi v bogoslovju, in kot župnik v Kotmarivasi. L. 1859. je prišel za stolnega korarja v Celovec, kjer je nadzoroval solstvo. Po upeljavi novih šolskih zakonov je postal ud deželnega šolskega sveta in nadzornik celovških ljudskih in srednjih šol. L. 1866. prevzel je vodstvo duh. semenišča, l. 1884. pa je bil imenovan za inf. stolnega prošta in vodjo bogoslovnih naukov. — Za mnoge zasluge ga je imenoval cesar za viteza Franc Jožefovega reda in reda železne krone III. vrste. Papež pa mu je podelil čast apostolskega protonotarija in častnega komornika. — Leta 1873. hotel ga je cesar imenovati ljubljanskim škofom, a dr. Müller je visoko čast odklonil. — Leta 1860. je stopil na čelo Mohorje vidružbi in je bil do smrti nje predsednik. Maogo je storil za njo, jo uspešno branil ob mnogoterem nasprotnem napadu. — Bil je mož temeljitega znanja, a v javnosti ni nastopil nikdar. Bodi mu časten spomin!

Poseben vlak z znižano ceno na Brezje dovoljen. Državni poslanec g. vodja P o v š e je prejel včeraj od železniškega ministrapismo, v katerem mu naznanja, da je ustregel prošnji »slovenske krščansko-socijalne zveze« in dovolil poseben vlak s 50% znižano vozno ceno iz Ljubljane v Lesce ter da je že naročil ravnateljstvu državne železnice v Beljaku, naj ukrene vse potrebno.

»Socijalni demokrat koncem XIX. stoletja ali socijalni demokrati v luči lastnih besedi in del.« — Cena 35 kr. Pod tem imenom prišla je na svitlo izvrstna knjžica iz peresa delavnega, za ljudski blagor vnetega g. Konrada Walcherja, katera vodi tem potom vsem, ki umejo nemščno, toplo priporočena. Gospod pisatelj zbral je »dišeče cvetke« iz »rajskega« vrta rudecih sodrugov, pokazal nesmiselnost in budalost njihovih nauk — ter na jako drastičnih vzgledih — kojih se pri sodrugih ne manjka — ki pa so za delavsko ljudstvo tako žalostni, pogubnosni, jasno in nepobito odkril nsgoto i grdo nesramnost delavskih zapeljivcev. Vsak delavec, ako ima še kolčkaj poštenja i zavednosti, mora se s studom obrniti od teh lažiosrečevalcev in tudi svoje sobrate svariti pred njimi; kajti zlobnejših in nasilnejših trinogov, izkoriščevalcev delavskih trpinov ni, kakor so brezvestni voditelji zapeljanih, sestradanih delavskih mas, ti pravi potomci brezverskega, kapitalističnega liberalizma. Zato boj, boj brez milosti liberalizmu in njega izrodku socijalni demokraciji; boj pijavkam in sleparjem, boj za blagor ljudstva. — Ti pa, katoliško ljudstvo, izkušeno v zvestobi do cerkve i domovine, družu se! Zbiraj svoje moči v obran krščanske družbe! Brani prestol i altar, dom in ogojišče.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje in oken.

Prevezem v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejmlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,

Martinova cesta št. 81.

Dobri okus je pri vsaki užitni stvari njena glavna lastnost. Pri uživanju odločuje naš jezik, njemu moramo prepustiti, da nas zadovolji z dobrim okusom. Iz tega se razvidi, zakaj je n. pr. tako splošno razširjena bobova kava, katere posebni duh našim živcem ugaja in katere smo se tako navadili, da ne moremo biti brez nje, vzlic temu, da jo zdravniki nujno odsvetujejo že od tedaj, ko so jo začeli rabiti. Če je torej mogoče, da se ohrani ta priljubljeni okus in se pripravi ob jednem zdravju koristna kava, tedaj bi se mislilo po vsej pravici, da bi se je nihče ne branil, posebno pa ne hišne gospodinje in matere. In v resnici, Kathreiner-Kneippova sladna kava, katera tako izvrstno združuje prijetni okus bobove kave s tako dragocenimi zdravilnimi sredstvi, se ima ravno tej okoliščini zahvaliti, da se je tako hitro razširila in splošno priljubila. Lahko jo imenujemo pravo družinsko kavo in gotovo se bode tudi tam, kjer doslej še niso poznali njenih prednosti, v najkrajšem času udomačila in priznala kot najokusnejša primes k bobovi kavi in jedino pripravna, zdrava njena nadomestitev. Vender se mora paziti na to, da se rabi vedno pristna Kathreiner-Kneippova sladna kava in znanih izvornih zavilkah z imenom »Kathreiner«, ali nikoli naj se ne kupuje drugače zavitega ali tacega blaga, ki je na vago na prodaj.